অধ্যায় ৪ ঃ সংবাদ মাধ্যমৰ নীতি

অধ্যায় গাঁথনি

৪.১ উদ্দেশ্য
৪.২ পৰিচয়
৪.৩ সংবাদ মাধ্যম আৰু নীতিৰ গুৰুত্ব
৪.৪ সংবাদ মাধ্যমৰ নির্দেশক নীতি
৪.৪.১ সংবাদ মাধ্যমৰ নির্দেশক নীতিৰ মৌলিক আদর্শসমূহ
৪.৪.২ কুম্ভিলক্ বৃত্তি
৪.৪.৩ নৈতিক মানদণ্ড বলবৎকৰণ
৪.৫ প্রত্যুত্তৰৰ অধিকাৰ
৪.৬ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
৪.৭ অধিক জানিবলৈ
৪.৮ অগ্রগতিৰ খতিয়ান
৪.৯ সম্ভাব্য প্রশ্ন

উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি-

- সাংবাদিকতাৰ নীতিসমূহ বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব
- সাংবাদিকতাৰ নীতিৰ মৌলিক আদর্শসমূহ আৰু সেইসমূহ কার্যকৰী কৰাৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব
- কুম্ভিলক্ বৃত্তি (Plagiarism)ৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব পাৰিব
- প্রত্যুত্তৰৰ অধিকাৰ বিষয়ে বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব।

৪.২ পৰিচয়

এই অধ্যায়টিত আপোনাক সংবাদ মাধ্যমৰ নীতিসমূহৰ সৈতে পৰিচিত কৰোৱা হ'ব। এই নীতিসমূহৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হৈ, সংবাদ মাধ্যমসমূহে ভুল-শুদ্ধ, নৈতিক-অনৈতিক আদি গুণ আৰু কোনো বিষয়বস্তুৰ গ্রহণযোগ্যতা বিচাৰ কৰিব পাৰে আৰু নিৰপেক্ষভাৱে কাম কৰিব পাৰে। আপুনি সংবাদ মাধ্যমৰ নির্দেশক নীতিৰ উমৈহতীয়া আদর্শ, যেনে- সত্যনিষ্ঠা, যথার্থতা, বাস্তৱিকতা, নিৰপেক্ষতা, মর্যাদা, শুদ্ধতা, সামাজিক দায়িত্ববোধ আৰু মানৱতা আদিৰ বিষয়ে বিশদভাৱে জানিব পাৰিব। শেষত আপুনি কুম্ভিলক্ বৃত্তি (Plagiarism) আৰু প্রত্যুত্তৰৰ 'অধিকাৰ'

(Right of Reply)ৰ সবিশেষ জানিব পাৰিব। প্ৰত্যুত্তৰৰ অধিকাৰৰ জৰিয়তে প্ৰতিজন ব্যক্তিয়ে নিজৰ বিষয়ে প্ৰকাশ হোৱা ভুল আৰু ভ্ৰান্ত তথ্যৰ বিৰুদ্ধে প্ৰত্যুত্তৰ দিয়াৰ অধিকাৰ লাভ কৰে।

৪.৩ সংবাদ মাধ্যম আৰু নীতিৰ গুৰুত্ব (Media and importance of ethics)

সংবাদ মাধ্যমৰ নীতি হৈছে ব্যৱহাৰিক নীতিৰ এক শাখা আৰু ই প্ৰচাৰ মাধ্যম অৰ্থাৎ বোলছবি, নাটক, শিল্পকলা, ছপা মাধ্যম, ইন্টাৰনেট ইত্যাদি সকলো ধৰণৰ সংবাদ মাধ্যমৰ বাবে নীতিগত আদৰ্শ আৰু মান নিৰ্ণয় কৰে। সেয়েহে এই ক্ষেত্ৰখনে যুদ্ধকালীন সাংবাদিকতাৰ পৰা বিজ্ঞাপনলৈকে, বহুতো ভিন্ন ধৰণৰ আৰু বিতৰ্কমূলক বিষয় সামৰি লয়।

নৈতিক আচৰণে সাংবাদিকতাক উচ্চস্তৰলৈ লৈ যায়। সাংবাদিকতাৰ মূল নৈতিক উদ্দেশ্য হৈছে সত্য আৰু বাস্তৱ ঘটনাক পোহৰলৈ অনা। কিন্তু মানৱ ইতিহাসৰ সৈতে 'সত্য'ৰ ধাৰণাৰো কিছু পৰিৱৰ্তন হৈছে। ইয়াৰ লগে লগে সংবাদ মাধ্যমৰ পদুৱৈ, শ্ৰোতা আৰু দৰ্শকৰো পৰিৱৰ্তন হৈছে। ভৌগোলিক আৰু সাংস্কৃতিক স্থিতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি বিভিন্ন দৰ্শক, শ্ৰোতা আৰু পদুৱৈয়ে কোনো গৃহীত সত্য আৰু বাস্তৱ ঘটনাৰ বিষয়ে ভিন্ন ধৰণেৰে মত পোষণ কৰা দেখা যায়। সেয়েহে নিজৰ দৃষ্টিভংগী অনুযায়ী সত্য প্ৰকাশ কৰাটো, সত্যক উপলব্ধি কৰা দেখা যায়। সেয়েহে নিজৰ দৃষ্টিভংগী অনুযায়ী সত্য প্ৰকাশ কৰাৰ ক্ষমতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। বৰ্তমান পৰিস্থিতিত, দৃষ্টিভংগী আৰু তাৎক্ষণিক পৰিস্থিতিৰ সৈতে সত্য ধাৰণাৰ সম্পৰ্ক হোৱা দেখা গৈছে। কিছু বছৰ পূৰ্বে তেহেল্কা গোটে চৰকাৰৰ প্ৰতিৰক্ষা বিভাগত অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ কিনা ঘটনা সংক্ৰান্তত হোৱা দুৰ্নীতি সম্পৰ্কে কৰা অনুসন্ধানত ভিডিঅ' ৰেকৰ্ডিং কৰিবলৈ যি উপায় অৱলম্বন কৰিছিল, সেই বিষয়ত অনেক বিতৰ্ক হোৱা দেখা গৈছিল। সত্য উদঘাটন কৰিবলৈ মিছা প্ৰমাণ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে বহুতো সাংবাদিক সংস্থাই প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰিছিল। এই সকলোবোৰে সাংবাদিকতাত আচৰণ নীতিৰ প্ৰয়োজনীয়তাকে সূচায়।

নীতি হৈছে নৈতিকতাৰ মান নিৰূপনৰ লগত জড়িত সেই অধ্যয়ন যি ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত গ্ৰহণযোগ্য। এই নীতিৰ ধাৰণাৰ প্ৰৱৰ্তন কৰিছিল প্লেট', এৰিষ্টটেল আদি প্ৰাচীন গ্ৰীচৰ দাৰ্শনিক নীতি সম্বন্ধীয় দিশটোৰ কথা মহাভাৰতৰ লগতে নেউটিষ্টামেন্টাতো উল্লেখ আছে। তেওঁলোকৰ মতে, প্ৰতিজন ব্যক্তিৰে নৈতিক উত্তৰণৰ বাবে সাহস, নৈতিকতা আৰু আচৰণৰ প্ৰয়োজন। ইয়াৰ লগতে প্ৰয়োজন হয় বুদ্ধিমত্তা, ন্যায় আৰু সংযত আচৰণৰ। নীতি হৈছে ভুল-শুদ্ধ, ন্যায়-অন্যায় ইত্যাদি মান নিৰ্ণয়ৰ এক যথোচিত ব্যৱস্থা। নিৰ্দিষ্ট পৰিৱেশত কৰা নৈতিক আচৰণৰ দ্বাৰা ইয়াক প্ৰকাশ কৰা হয়।

বৰ্তমান পৰিস্থিতিত ভুল-শুদ্ধ, নৈতিক-অনৈতিক আদি গুণ বিচাৰ কৰিব পৰা ক্ষমতাকে নীতি আখ্যা দিয়া হয়। ইয়াৰ লগতে জড়িত কৰা হয়, নৈতিকভাৱে শুদ্ধ বহুতো যুক্তিৰ মাজৰ

পৰা আটাইতকৈ শ্ৰেষ্ঠবিধ বাচি উলিয়াব পৰা গুণক আৰু এই বিবেচিত যুক্তিসমূহক কাৰ্যত ৰূপান্তৰিত কৰিবলৈ মানুহৰ মাজত সেইবোৰ প্ৰমাণ কৰিব পৰা ক্ষমতাক।

কোনো বাতৰিকাকত অথবা দূৰদৰ্শনৰ সাংবাদিক এজনে তেওঁ প্ৰস্তুত কৰা প্ৰতিবেদনৰ উৎস, তেওঁৰ সহকৰ্মী আৰু পঢ়ুৱৈ নাইবা দৰ্শক সমাজৰ সন্দৰ্ভত কিছু নৈতিক সিদ্ধান্ত ল'বলগীয়া হ'ব পাৰে। সাংবাদিকজনৰ সিদ্ধান্ত যদি শুদ্ধ হয় তেন্তেই কোনো পক্ষকে আঘাত অথবা অৱমাননা নকৰে।

ৰাইজৰ সজাগতাই হৈছে ন্যায়ৰ পথপ্দৰ্শক আৰু গণতন্ত্ৰৰ ভেটি। সাংবাদিকৰ দায়িত্ব হৈছে সত্য অন্বেষণ কৰি প্ৰতিটো ঘটনা আৰু বিষয়ৰ শুদ্ধ, সম্পূৰ্ণ তথ্য প্ৰকাশ কৰা আৰু ৰাইজৰ সজাগতা বৃদ্ধি কৰাত অৰিহণা যোগোৱা। প্ৰতিবিধ সংবাদ মাধ্যমৰ সজাগ সাংবাদিকসকলে সম্পূৰ্ণৰূপত আৰু সততাৰে ৰাইজক সেৱা আগবঢ়াবলৈ প্ৰয়াস কৰে। ইয়াৰ লগতে অৱশ্যে সাংবাদিকৰ বিশ্বাসযোগ্যতাৰ ভেটি হৈছে বৃত্তিগত সংহতি। সংবাদসেৱীসকলক নৈতিক সমস্যাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰিবলৈ বহুতো অসুবিধাৰ মাজেৰে সংবাদ মাধ্যমৰ 'নৈতিক আচৰণ ব্যৱস্থা' (code of ethics) সমূহ উদ্ভাৱন কৰা হৈছে। এই সংহিতাৰ সহায়ত সাংবাদিকসকলে নিজৰ বৃত্তিগত জীৱনত স্ব-নিৰীক্ষণ আৰু স্ব-সংশোধন কৰিব পাৰে। যদিও আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰ আৰু ইউৰোপীয় দেশসমূহে এই আচৰণ ব্যৱস্থা উদ্ভাৱন কৰাৰ লগতে কাৰ্যকৰীও কৰিছে, সংবাদ মাধ্যমৰ স্বাধীনতাক গ্ৰহণ কৰা প্ৰায়বোৰ দেশৰ সংবাদসেৱী সংস্থাসমূহত এনে আচৰণ ব্যৱস্থা দেখিবলৈ পোৱা যায়। দেশ ভেদে আৰু সংস্থা ভেদে যদিও এই আচৰণ বিধি আৰু এইসমূহৰ ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত কিছু পাৰ্থক্য দেখা যায়, মুখ্য প্ৰকাশন আৰু বাতৰি সংস্থাসমূহৰ ক্ষেত্ৰত এই বিধিসমূহ প্ৰায় একে ধৰণৰ।

সংবাদ মাধ্যমৰ এই আচৰণ বিধিৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে জনসাধাৰণক উচ্চ মানবিশিষ্ট সংবাদ প্ৰেৰণ কৰা আৰু লগতে ৰাইজৰ হিতাৰ্থে সকলো তথ্য সঠিক সময়ত যোগান ধৰা। সাংবাদিক আৰু প্ৰকাশকসকলৰ পূৰ্বৰ নৈতিক স্খলনসমূহৰ অভিজ্ঞতাৰ আধাৰত এই আচৰণ বিধিসমূহ উদ্ভাৱন কৰা হৈছে। বৰ্তমান বিভাগীয় আৰু স্বতন্ত্ৰ দুয়ো শ্ৰেণীৰ সাংবাদিকৰ নিযুক্তিৰ ক্ষেত্ৰতে এই আচৰণ বিধিসমূহ বাধ্যতামূলক কৰা হৈছে। সেয়েহে কোনো কোনো পৰিস্থিতিত এই বিধি অৱজ্ঞা কৰা সাংবাদিকে নিজৰ সংস্থাপন হেৰুৱাবলগীয়াও হৈছে। বৃত্তিগত মান উন্নত কৰিব পাৰিলে, ই সংবাদ সংস্থা এটাৰ সন্মান আৰু ইয়াৰ প্ৰতি থকা ৰাইজৰ আস্থা বৃদ্ধি কৰাৰ লগতে, সংস্থাটোৰ দৰ্শক-পঢ়ুৱৈৰ সংখ্যাও বৃদ্ধি কৰে।

৪.৪ সংবাদ মাধ্যমৰ নিৰ্দেশক নীতি (Media Code of Ethics)

কোনো কামৰ গ্ৰহণযোগ্যতা বিচাৰ কৰিবলৈ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা নিয়মকে সাধাৰণ অৰ্থত নীতি বুলিব পাৰি। নীতিৰ জৰিয়তে কোনো কাম ভুল নে শুদ্ধ, ভাল নে বেয়া, প্ৰশংসাযোগ্য নে

গৰিহণাযোগ্য, দায়িত্বপূর্ণ হয় নে নহয়, স্ব-ইচ্ছাই কৰা নে বাধ্যবাধকতাত, এই সকলোবোৰ দিশ বিচাৰ কৰিব পাৰি। সাংবাদিকে সন্মুখীন হোৱা বৃত্তিগত প্রত্যাহ্বানৰ বিপৰীতে লোৱা শুদ্ধ পদক্ষেপ আৰু আদর্শসমূহৰ দ্বাৰাই সাংবাদিকতাৰ নীতি আৰু মানদণ্ড গঢ় লৈ উঠে। অতীজৰ পৰা বর্তমানলৈকে এই মানদণ্ডসমূহ সাংবাদিকসকলৰ মাজত তেওঁলোকৰ বৃত্তিগত 'নির্দেশক নীতি' (code of Ethics) ৰূপে স্বীকৃত। বর্তমান প্রায় সকলোবোৰ উচ্চ স্তৰৰ বৃত্তিগত সংবাদ প্রতিষ্ঠান আৰু বিভিন্ন মুদ্রণ সম্প্রচাৰ আৰু অন্‌লাইন বাতৰি প্রতিষ্ঠানৰ নিজাববীয়া 'নির্দেশক নীতি' আছে। সাংবাদিকতাৰ নির্দেশক নীতিসমূহৰ মূল উদ্দেশ্য হ'ল সমাজত শুদ্ধ, নির্ভুল, নিৰপেক্ষ, যুক্তিসংগত আৰু মার্জিতভাৱে বাতৰি, মতামত, উক্তি আৰু তথ্যৰ যোগান ধৰা। এই ক্ষেত্রত প্রচাৰ মাধ্যমসমূহে আন্তঃৰাষ্ট্রীয়ভাৱে স্বীকৃত নীতিসমূহ গ্রহণ কৰি নিজৰ দায়িত্ব পালন কৰিব বুলি আশা কৰা হয়। নিজৰ বোধশক্তিৰে এই নীতিসমূহৰ উপযোগিতা বিচাৰ কৰিলে সাংবাদিকসকলে নিজৰ কার্য স্ব-নিয়ন্ত্রণ কৰাৰ ক্ষেত্রত যথেষ্ট লাভান্বিত হোৱাৰ থল আছে।

সম্পাদক আৰু বাতৰি বিভাগসমূহে লোৱা নীতি নির্দ্ধাৰণৰ কার্যব্যৱস্থাই ইয়াৰ গ্রহণযোগ্যতা প্রমাণ কৰে। এই নীতিৰ নির্দ্ধাৰণ, পুনৰনির্দ্ধাৰণ, বিতর্ক আৰু প্রয়োগে ইয়াৰ ফলপ্রসূতা সূচায়। অতি দৃঢ় নির্দেশক নীতি আৰু সিদ্ধান্ত গ্রহণৰ শক্তিশালী প্রণালী সমৃদ্ধ বাতৰিকাকতসমূহে পঢ়ুৱৈ সমাজক অধিক নিষ্ঠাৰে সেৱা আগবঢ়োৱাৰ লগতে সামাজিকভাৱে অধিক দায়িত্ব পালন কৰে। ইয়াৰোপৰি নির্দেশক নীতিৰ সহায়ত, বাতৰি বিভাগৰ কর্মীয়ে সঘনে সন্মুখীন হোৱা কঠোৰ বৃত্তিগত প্রত্যাহ্বান গ্রহণ কৰি উপযুক্ত সিদ্ধান্ত গ্রহণ আৰু সাংবাদিকতাৰ নীতিসম্পর্কীয় বিশ্বাসযোগ্যতা গঢ়ি তুলিব পাৰে।

সমগ্র বিশ্বতে সাংবাদিকতাৰ সৈতে জড়িত বহুতো সংস্থা আৰু সংগঠন আছে, যাৰ নিজাববীয়া নির্দেশক নীতি আছে। এই ৰাষ্ট্রীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্রীয় পর্যায়ত সংস্থাসমূহে বহুতো আহুকালৰ মাজেৰে, সাংবাদিকসকলে সন্মুখীন হোৱা নীতি সম্পর্কীয় সমস্যা হ্রাস কৰিবলৈ নির্দেশকৰ ৰূপত সহায় আগবঢ়াই আছে। নিজৰ কাম সম্পাদন কৰাৰ সময়ত সাংবাদিকসকলে এই নির্দেশক নীতিৰ সহায়ত স্ব-নিৰীক্ষণ আৰু স্ব-সংশোধন কৰিব পাৰে। এই ক্ষেত্রত ভাৰতৰ কিছুমান বিশেষ নির্দেশক নীতিৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰিব পাৰি। যেনে- All India Newspaper Editor's Conference (AINEC) অর্থাৎ সর্বভাৰতীয় বাতৰিকাকত সম্পাদকসকলৰ সন্মিলনে ১৯৫৩ চনত গ্রহণ কৰা Editor's Charter, সর্বভাৰতীয় বাতৰিকাকত সম্পাদকসকলৰ সন্মিলনৰ নির্দেশক নীতি ১৯৬৮ চনত গোষ্ঠীগত ঘটনাৰ বাবে গ্রহণ কৰা হয়। ১৯৫৪ৰ সংবাদ সংস্থাৰ নির্দেশক নীতি, ১৯৬২ৰ ৰাষ্ট্রীয় সংহতি সংস্থা নির্দেশক নীতি (National Integration Council Code), সাংবাদিকসকলৰ আৰু বাতৰিকাকতসমূহৰ সামাজিক আৰু নৈতিক দায়বদ্ধতাৰ বাবে ১৯৭৬ত ৰাজ্যসভাই গ্রহণ কৰা সংসদীয় নির্দেশক নীতি (Parliamentary Code of Ethics)। এই সকলো নির্দেশক নীতিসমূহৰ কিছু ক্ষেত্রত প্রভেদ থাকিলেও, এইসমূহৰ মৌলিক নীতিসমূহৰ সমপর্যায়ৰ।

৪.৪.১ সংবাদ মাধ্যমৰ নির্দেশক নীতিৰ মৌলিক আদর্শসমূহ (Common elements of media code of Ethics)

সত্যনিষ্ঠা (Truthfulness) ঃ এজন সাংবাদিকৰ সততা, বিশ্বাসযোগ্যতা আৰু কর্মক্ষমতাৰ পৰাই সত্যনিষ্ঠাৰ আদর্শৰ জন্ম হয়। অৱশ্যে বহু ক্ষেত্রত অন্য আদর্শ সত্যনিষ্ঠাৰ বিপৰীতে যাব পাৰে। সমাজৰ মুধাফুটা ব্যক্তিসকলৰ জীৱনৰ কিছুমান গোপনীয় কথাৰ বিৱৰণ বহুতো প্রচাৰ মাধ্যমৰ মুখ্য বাতৰিত অন্তর্ভুক্ত হয়। এনে ধৰণৰ বাতৰি সত্য হ'লেও ইবিলাকৰ প্রকাশৰ যুক্তিযুক্ততাত যথেষ্ট সন্দেহ থাকে। সাংবাদিকসকলে মনত ৰখা উচিত যে প্রতিজন নাগৰিকৰ ব্যক্তিগত অধিকাৰো থাকে। আনহাতে সেনাবাহিনীৰ গোপনীয় তথ্য আৰু স্পর্শকাতৰ চৰকাৰী তথ্য প্রকাশ কৰাটো, সত্য হ'লেও, সামাজিক প্রেক্ষাপটত তাক কৰাটো অনুচিত। একেদৰে ফটো সাংবাদিকসকলে প্রকাশ কৰা যুদ্ধ নাইবা দুর্যোগৰ দৃশ্যই অৱস্থাৰ অৱনতিহে ঘটাব পাৰে। উদাহৰণ স্বৰূপে, কাৰো মৃতদেহৰ বিৱৰণ অধিক স্পর্শকাতৰভাৱে প্রকাশ কৰাটো অনুচিত। গোপনীয় বাতৰিৰ উৎসৰ সুৰক্ষাক লৈ সাংবাদিকতাৰ নীতি আৰু ন্যায়পালিকাৰ মাজত বিতর্ক হোৱাও দেখা যায়। ইয়াত এটা ডাঙৰ প্রশ্ন উত্থাপন হয় যে বাতৰি সংগ্রহ কৰিবলৈ আইন ভংগ কৰাটো কিমান দূৰ সমীচীন? লগতে নীতিগত প্রশ্নটো হ'ল যে শুদ্ধ আৰু সত্য বাতৰি পৰিৱেশন কৰিবলৈ প্রচাৰ মাধ্যমে কোনটো পর্যায়লৈ দর্শকৰ স্পর্শকাতৰ অনুভূতিক আঘাত কৰাটো উচিত।

যথার্থতা (Accuracy) ঃ কোনো ব্যক্তিৰ নাম অথবা উক্তি নির্ভুলভাৱে প্রকাশ কৰাটোৱেই যথার্থ সাংবাদিকতাক নুবুজায়। সাংবাদিকে যথার্থতা ৰক্ষা কৰিবলৈ হ'লে এই ক্ষেত্রত কাৰোবাৰ উক্তি অথবা মতামতক প্রাসংগিকভাৱে উপস্থাপন কৰিব লাগিব। ইয়াৰ অর্থ হ'ল, ব্যক্তি অথবা ঘটনা সম্পর্কে যিমানদূৰ সম্ভৱ সত্যনিষ্ঠ তথ্য যোগান ধৰা। এজন সাংবাদিকে নিজৰ অথবা সম্পাদকৰ ৰুচি অনুযায়ী কোনো ঘটনাক কেতিয়াও স্ব-ইচ্ছাৰে গতি প্রদান কৰাটো অনুচিত। ইয়াৰ অর্থ হ'ল যে প্রকৃত সাংবাদিকতাত প্রসংগত থকা বিষয় অথবা ব্যক্তিৰ সৈতে সাংবাদিকৰ ব্যক্তিগত মনোভাৱৰ কোনো স্থান নাথাকে। প্রতিবেদনত থকা সকলো তথ্য সঁচা আৰু নিভুল হোৱা বাঞ্চনীয়। ইয়াৰ বাবে অতি সাৱধানে কৰা গৱেষণা আৰু ভাষা তথা অন্যান্য দিশ মার্জিত হোৱাটো উচিত। কেৱল এজন প্রত্যক্ষদর্শী থকা ঘটনাক সম্ভাব্য ৰূপত আৰু দুজন বা ততোধিক প্রত্যক্ষদর্শী থকা ঘটনাক সত্য বুলি প্রকাশ কৰিব পাৰি। লগতে বিতর্কমূলক ঘটনাক সম্ভাব্য ৰূপত প্রকাশ কৰিব লাগে। বাতৰি প্রতিষ্ঠানটোৰ অন্য এজন স্বতন্ত্র কর্মীয়ে ঘটনাৰ সত্যাসত্য চোৱা উচিত। ভুল বাতৰিৰ ক্ষেত্রত, তাক শুদ্ধ ৰূপত পুনৰ প্রকাশ কৰিব লাগে। অভিযুক্তৰ ক্ষেত্রত কাৰোবাৰ দোষ ন্যায়ালয়ত প্রমাণিত নোহোৱা পর্যন্ত, দোষী ৰূপত প্রকাশ কৰিব নালাগে। সাংবাদিকসকল সেয়েহে উৎস নির্দ্ধাৰণ আৰু প্রতিবেদন প্রস্তুতিৰ সময়ত যথেষ্ট সজাগ হ'ব লাগে।

বস্তুনিষ্ঠতা (Objectivity) ঃ যদিও ১৮৯০ৰ দশকৰ 'বস্তুনিষ্ঠতা' এক আদর্শৰ ৰূপত চিহ্নিত হৈছিল, সাংবাদিকতাত ইয়াক প্রয়োগ কৰা হয় ২০ শতিকাত। বহুতো পণ্ডিত আৰু ইতিহাসবিদে মত প্রকাশ কৰে যে, আধুনিক বাতৰিকাকতৰ প্রচলনৰ পৰা আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্রৰ সংবাদ মাধ্যমত বস্তুনিষ্ঠতা ধাৰণাক যথেষ্ট গুৰুত্ব প্রদান কৰা হয়। ১৯ শতিকাত গঢ় লৈ বিজ্ঞানসন্মত মানসিকতাৰ মাজতো বস্তুনিষ্ঠতাৰ মূল বিচাৰি পোৱা যায়, কিয়নো ১৯ শতিকাৰ সাংবাদিকতা দৈনন্দিন বিজ্ঞানসন্মত ঘটনাৰ দ্বাৰা প্রভাৱিত হৈছিল।

বর্তমান সাংবাদিকসকলে আৰু জনসাধাৰণে বস্তুনিষ্ঠতাৰ অনুপস্থিতিত ইয়াক চিহ্নিত কৰিব বিচাৰে। বিশেষকৈ আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্র আৰু U.K.ৰ বৃত্তিগত সাংবাদিকতাত বস্তুনিষ্ঠতাক যথেষ্ট গুৰুত্ব প্রদান কৰা হয়। সাংবাদিকতাৰ ক্ষেত্রত বস্তুনিষ্ঠতাই শুদ্ধতা, নিৰপেক্ষতা আৰু তথ্যভিত্তিক আদি গুণসমূহ সামৰি লয়। অৱশ্যে বহুতো সাংবাদিকে নিজকে সম্পূর্ণ নিৰপেক্ষ ৰূপে প্রমাণিত কৰিব নোৱাৰে। তেনে স্থলতো অনেকে নিজৰ ব্যক্তিগত জীৱনৰ পৰা সম্পূর্ণ পৃথকভাৱে নিজৰ বৃত্তিগত আদর্শ তুলি ধৰিবলৈও সক্ষম হৈছে।

সাংবাদিকতাৰ বৃত্তিৰ ওপৰত বস্তুনিষ্ঠতাৰ আদর্শৰ যথেষ্ট প্রভাৱ পৰা দেখা যায়। অৱশ্যে বস্তুনিষ্ঠতাৰ মূল আদর্শ কেৱল সংবাদ মাধ্যমৰ বস্তুনিষ্ঠতা নহয়। বৰঞ্চ এজন সাংবাদিকে দুই ধৰণে বস্তুনিষ্ঠ হ'বলৈ যত্ন কৰে- ১। বাতৰি প্রসংগত থকা লোকসকলৰ প্রতি শুদ্ধতা প্রদর্শন, আৰু ২। শুদ্ধ, সম্পূর্ণ আৰু বাস্তৱ তথ্য সংগ্রহ কৰিবলৈ সম্পূর্ণ বৃত্তিগত প্রণালী অৱলম্বন কৰা। যদিও সাংবাদিকসকলে নির্দ্ধাৰিত আদর্শৰ উচ্চ সীমা স্পর্শ কৰিব নোৱাৰে। তথাপিও ই এক অতি সন্মানীয় বৃত্তি, যাক সত্য অন্বেষণকাৰী লোকসকলে কার্যকৰী কৰে।

নিৰপেক্ষতা (Impartiality) ঃ সাংবাদিকতাৰ নিৰপেক্ষ নীতিয়ে প্রতিজন সাংবাদিক আৰু সম্পাদকৰ পৰা শুদ্ধতা দাবী কৰে। তেওঁলোকে ৰাজনৈতিক প্রভাৱ অথবা ব্যক্তিগত পক্ষপাতিত্বৰ পৰা মুক্ত হৈ বস্তুনিষ্ঠতাৰে সকলো অনুসন্ধান কৰাটো অতি প্রয়োজনীয়। প্রসংগত থকা লোকসকলৰ প্রতি যেন অবিচাৰ কৰা নহয়, এই ক্ষেত্রত সাংবাদিকসকল নিজৰ লিখনিৰ ক্ষেত্রত সাৱধান হোৱা উচিত। লিখনিত সন্নিবিষ্ট ভাৱ আৰু শব্দসমূহ শুদ্ধ আৰু নির্ভেজাল হ'ব লাগে। সাংবাদিকে জনসাধাৰণ আৰু প্রসংগত থকা লোকসকলৰ সন্মুখত নিজৰ প্রতিবেদন সহজভাৱে পাঠ কৰিব পাৰিব লাগে। কোনো এজন ব্যক্তিৰ বিষয়ে সমালোচনাত্মক লিখনি প্রকাশৰ পাছত যদি সেইগৰাকী ব্যক্তিৰ দ্বাৰাই সেই লিখনি অতি দৃঢ় বুলি অভিহিত হয়, তেন্তে সেয়া হ'ব এজন সাংবাদিকৰ বাবে শ্রেষ্ঠ প্রশংসা।

শুদ্ধতাৰ এই যুদ্ধ বিশেষকৈ ৰাজনৈতিক ক্ষেত্রত দেখিবলৈ পোৱা যায়। এজন নেতা অথবা কোনো দলে ব্যক্ত কৰা মতৰ বিপৰীতে বিপক্ষৰ পৰা এই সন্দর্ভত প্রতিক্রিয়া জানিবলৈ সাংবাদিকে প্রয়াস কৰে। এনেদৰে ৰাজনৈতিক ক্ষেত্রখন চিৰদিন বাতৰিৰ শিৰোনামত থাকে। কেতিয়াবা সংবাদ মাধ্যমে কোনো দলক আঘাত কৰাও দেখা যায়।

সামাজিক দায়িত্ব (Public Accountability) ঃ সামাজিক দায়িত্বৰ সৈতে সমিধানযোগ্যতা, দায়িত্ববোধ, নিন্দা, বাধ্যবাধকতা আৰু এনে ধৰণৰ বহুতো প্ৰসংগ সংযুক্ত হৈ থাকে। সাংবাদিকে ৰাইজৰ সন্মুখত অতি শুদ্ধ আৰু সম্পূৰ্ণৰূপে তেওঁৰ কামৰ খতিয়ান আৰু সমাজৰ ওপৰত তাৰ প্ৰভাৱৰ বিষয়ে বৰ্ণনা দিবলৈ বাধ্য। এয়া এজন সাংবাদিকৰ সামাজিক দায়িত্বৰ অন্তৰ্গত। অৰ্থাৎ তেওঁ নিজৰ কামৰ শুদ্ধতা আৰু সম্পূৰ্ণতা যথাৰ্থভাৱে দাঙি ধৰিবলৈ সামাজিকভাৱে দায়বদ্ধ।

মৰ্যাদা (Dignity) ঃ এজন সাংবাদিকৰ বাবে, বাতৰিৰ প্ৰসংগত থকা ব্যক্তিসকলৰ মৰ্যাদা অক্ষুণ্ণ ৰখাটো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। লগতে গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈছে পঢ়ুৱৈ সমাজ আৰু কাকতখনৰ মৰ্যাদা। সাংবাদিকসকলে মনত ৰখা উচিত যে সকলোৰে মৰ্যাদাৰ প্ৰতি সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰিও শক্তিশালী সাংবাদিকতা অটুট ৰাখিব পাৰি।

মানৱতা (Humanity) ঃ মানৱতাই হ'ল মানৱ জীৱনৰ শ্ৰেষ্ঠ আদৰ্শ "Absence of Malice" নামৰ বোলছবিখনৰ এটা দৃশ্যত এজন অভিজ্ঞতাপুস্ত সম্পাদকে নিজকে সাংবাদিক বুলি কৈছে। তেওঁ কৈছে যে তেওঁ পৃথকভাৱে বাতৰি পৰিৱেশন কৰিব পাৰে আৰু মানুহক কষ্ট নিদিয়াকৈ থাকিব পাৰে, কিন্তু এই দুয়োবিধ কাম একেলগে কৰিবলৈ তেওঁ অপাৰগ। শ্ৰেষ্ঠ সাংবাদিকতাই অনিচ্ছাকৃতভাৱে প্ৰায়ে কাৰোবাক আঘাত দিয়ে। মানৱতাৰ অৰ্থ হৈছে নিৰ্দোষীক আঘাত নকৰা আৰু সেইসকলক আঘাত নকৰা যাৰ এজন সাংবাদিকৰ সৈতে কথা পাতি সোমাই পৰা ঘটনাৰাজিৰ বিষয়ে কোনো নিৰ্দিষ্ট ধাৰণা নাই। এজন প্ৰকৃত সাংবাদিক জনসাধাৰণৰ প্ৰতি সদায় দায়বদ্ধ হৈ থাকে।

এজন সাংবাদিকৰ মূল কৰ্তব্য হৈছে তথ্যভিত্তিকভাৱে ঘটনা অথবা বিষয়বস্তু উপস্থাপন কৰা। সকলো সচেতন সংবাদ মাধ্যমে সেয়েহে অতি বিশ্বিস্ততাৰে ৰাইজক সেৱা আগবঢ়াবলৈ তৎপৰ হৈ থাকে। বৃত্তিগত সংহতিয়ে হৈছে সাংবাদিকৰ বিশ্বাসযোগ্যতাৰ মূল। সাংবাদিকতাৰ নিৰ্দেশক নীতিসমূহে সাংবাদিক আৰু সমাজৰ মাজত থাকিবলগীয়া সম্পৰ্কৰ ভেটি নিৰ্মাণ কৰে। এই ভেটি যিমানে দৃঢ় হয়, লিখক আৰু পঢ়ুৱৈৰ মাজৰ সম্পৰ্কও সিমানে দৃঢ় হয়। বেছিভাগ ক্ষেত্ৰতে এনে ধৰণৰ দৃঢ় ভেটি নিৰ্মাণ হোৱা দেখা নাযায়। তেতিয়ালৈকে কোনো পক্ষই নীতিসমূহৰ বিষয়ে সচেতন হৈ নুঠে।

৪.৪.২ কুম্ভিলক্ বৃত্তি (Plagiarism)

কুম্ভিলক্ বৃত্তি বা Plagiarism ৰ সাধাৰণ অৰ্থ হৈছে কোনো এজন ব্যক্তিয়ে স্বতন্ত্ৰভাৱে কাৰোবাৰ লিখনিক অকৃতজ্ঞভাৱে লেখকৰ অনুমতি অবিহনে ব্যৱহাৰ কৰা কাৰ্য। কোনো লেখকৰ প্ৰকাশিত অথবা অপ্ৰকাশিত লিখনিক আংশিক অথবা সম্পূৰ্ণৰূপত লেখকৰ অনুমতি অবিহনে নকল কৰা আৰু কম্পিউটাৰ ফাইল, ইণ্টাৰনেট আদিৰ পৰা download কৰাকে কুম্ভিলক্ বৃত্তি

(Plagiarism) বোলা হয়। এই ক্ষেত্ৰত অন্য লেখকৰ ভাৱ-ভাষাৰ ব্যৱহাৰ অথবা অতি ওচৰ পর্যায়লৈ নকল কৰি, সেইখিনি নিজৰ মূল লিখিনিৰ ৰূপত প্ৰকাশ কৰা হয়।

কুম্ভিলক্ বৃত্তিক সাংবাদিকতাৰ আচৰণ বিধিৰ প্ৰতি এক আঘাত ৰূপে গণ্য কৰা হয় আৰু ইয়াৰ সৈতে জড়িত সাংবাদিকে নিজৰ কর্মৰ পৰা অংশকালীন অথবা পূর্ণ অব্যাহতিও লাভ কৰে। বিদ্যায়তনিক অথবা সাংবাদিকতাৰ ক্ষেত্ৰত কুম্ভিলক্ বৃত্তিৰ দোষত অভিযুক্তসকলে কেতিয়াবা তেনে কার্য অজ্ঞাতভাৱে কৰা বুলি কয় আৰু অন্য লোকৰ উক্তি, প্ৰসংগ আদি নিজৰ লিখনিত অজ্ঞাতভাৱে সামৰি নোলোৱা বুলিও কয়। কুম্ভিলক্ বৃত্তিৰ এই অভ্যাস অতি পুৰণি আৰু বর্তমান সময়ত ইন্টাৰনেটৰ বিকাশে এই কামক অধিক অৰিহণা যোগাইছে, কিয়নো ইন্টাৰনেটত সকলো তথ্য ইলেকট্ৰনিক পাঠ্যৰ আকাৰত থাকে আৰু ইয়াক অতি সহজতে বিভিন্ন 'ৰেব পেজ'লৈ লৈ যাব পাৰি। বর্তমান ভাৰতত এই অভ্যাসটোৰ প্ৰচলন বৃদ্ধি পাইছে। বাতৰিকাকতসমূহে অন্য কাকতৰ পৰা বাতৰি সংগ্ৰহ কৰি সেইবোৰক নিজৰ বুলি প্ৰকাশ কৰে। সাংবাদিকসকলে এনে বহুতো পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন হয়, যি জ্ঞাত অথবা অজ্ঞাতভাৱে কুম্ভিলক্ বৃত্তিৰ সৈতে জড়িত। যিহেতু এবাৰ প্ৰকাশিত বাতৰিক ৰাইজৰ সম্পত্তি বুলি গণ্য কৰা হয়, সেয়েহে সম্পূর্ণ নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰি অথবা স্বত্বাধিকাৰ ভংগ কৰা বুলি আখ্যা দি কুম্ভিলক্ বৃত্তি বন্ধ কৰিব পৰা নাযায়। এই অভ্যাসৰ পৰা সাংবাদিকক মুক্ত কৰিবলৈ হ'লে, প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে বা শেষত, সেই বাতৰিৰ উৎসৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰাটো বাঞ্ছনীয়। কোনো বাতৰিৰ ঘটনাসমূহৰ স্বত্বাধিকাৰ পাব নোৱাৰি যদিও, তাৰ উপস্থাপন ৰীতিৰ ওপৰত নিশ্চয় পাৰি। সাংবাদিকসকলে সেয়েহে আইন ভংগ নকৰাকৈ কোনো প্ৰৱন্ধ ইত্যাদিৰ পুনঃলিখন কৰিব পাৰে।

এইখিনিতে উল্লেখযোগ্য যে, কুম্ভিলক্ বৃত্তিৰ অর্থ স্বত্বাধিকাৰ ভংগ কৰা নহয়। এই দুয়োৰে অর্থ আইনমতে বেলেগ বেলেগ। কোনো স্বত্বাধিকাৰীৰ অধিকাৰত আঘাত কৰি তেওঁৰ অনুমতি অবিহনে তেওঁৰ অধিকৃত লিখনিৰ ব্যৱহাৰ কৰা কার্যই স্বত্বাধিকাৰ ভংগ কৰা বুজায়। আনহাতে কুম্ভিলক্ বৃত্তি হৈছে কোনো ব্যক্তিয়ে আনৰ লিখনিক নিজৰ বুলি প্ৰকাশ কৰি লাভ কৰা ভুৱা যশস্যাৰ সৈতে জড়িত এক ব্যৱস্থা।

৪.৪.৩ নৈতিক মানদণ্ড বলবৎকৰণ (Compliance of Ethical Standards)

সংবাদ মাধ্যমৰ নীতিৰ মানদণ্ডক অৱজ্ঞা কৰা হয় বুলি প্ৰায়ে আলোচনা কৰা হয়। আধুনিক যুগৰ সাংবাদিকতাৰ আটাইতকৈ বিতর্কিত বিষয় হৈছে সংবাদ মাধ্যমৰ পক্ষপাতিত্ব, বিশেষকৈ ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত। অৱশ্যে সাংস্কৃতিক আৰু অন্যান্য ক্ষেত্ৰসমূহতো পক্ষপাতিত্ব হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে। চাঞ্চল্যতাবাদৰ বিৰুদ্ধেও অভিযোগ আছে। কোনো বিষয়ৰ এটা নির্দিষ্ট বাতৰিৰ লগত পৰিচিত ব্যক্তিৰ চকুত বাতৰিটোত থকা তথ্য বিষয়ক গৌণ ভুলবোৰ সহজতে চকুত পৰে। সংবাদ মাধ্যমত অন্তর্ভুক্ত হোৱা কিছু পৰিৱর্তন, যেনে সাংবাদিকতাৰ সংক্ষিপ্ততা আৰু

Sound Byteৰ প্ৰয়োগে, সংবাদ মাধ্যমৰ বিশ্বস্ততা হ্ৰাস কৰিছে আৰু এইবোৰে জনসাধাৰণৰ মাজত প্ৰকৃত বাতৰিৰ অভাৱ ঘটাইছে বুলি বহু সময়ত আলোচনা হোৱা দেখা গৈছে।

সাংবাদিকতাৰ নীতিক সন্মান জনাবলৈ প্ৰয়াস কৰা আগশাৰীৰ প্ৰকাশন আৰু সংবাদ প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ মানদণ্ড আৰু ধৰণৰ মাজত প্ৰভেদ দেখা যায়। সংবাদ প্ৰতিষ্ঠানৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ গুণসমূহ হৈছে বৃত্তিৰ প্ৰতি নিষ্ঠা, বিশ্বাসযোগ্যতা আৰু সামাজিক দায়বদ্ধতা। নিৰ্দেশক নীতি পালনৰ জৰিয়তে এটা সংবাদ প্ৰতিষ্ঠানে সমাজ আৰু অন্য প্ৰতিষ্ঠানৰ দৃষ্টিত যথেষ্ট সন্মানজনক স্থান লাভ কৰিব পাৰে।

৪.৫ প্ৰত্যুত্তৰৰ অধিকাৰ (Right of Reply)

"প্ৰত্যুত্তৰৰ অধিকাৰ" হৈছে প্ৰতিজন ব্যক্তিৰে নিজৰ বিষয়ে প্ৰকাশিত ভ্ৰান্ত আৰু ভুল বাতৰিৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিক্ৰিয়া প্ৰকাশ কৰাৰ অধিকাৰ। এই অধিকাৰৰ দ্বাৰা নিজকে সমালোচনাৰ পৰা সুৰক্ষিত কৰিব পাৰি। ইয়াৰ অৰ্থ হৈছে যে প্ৰতিজন ব্যক্তিকে তেওঁৰ বিষয়ে উত্থাপিত আৰোপ সন্দৰ্ভত প্ৰত্যুত্তৰ দিয়াৰ সুবিধা দিয়াটো বাঞ্ছনীয়। বহু ক্ষেত্ৰত তথ্য অথবা বাতৰি প্ৰকাশৰ পূৰ্বেই প্ৰসংগত থকা ব্যক্তিৰ সৈতে যোগাযোগৰ সম্ভাৱনাক বুজা যায় যদিও, বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত তেনে কৰা নহয়। বাতৰি প্ৰকাশৰ পাছতহে প্ৰত্যুত্তৰৰ অধিকাৰ প্ৰয়োগ কৰিবলৈ সুবিধা দিয়া হয়।

কোনো সচেতন ব্যক্তিয়ে বাতৰিকাকতলৈ নিজৰ বিষয়ে প্ৰকাশিত বাতৰি সম্পৰ্কত সম্পাদকলৈ প্ৰেৰণ কৰা প্ৰতিক্ৰিয়া/উত্তৰ/চিঠি/ স্পষ্টীকৰণ ইত্যাদি অনতি পলমে প্ৰকাশ কৰাটো নিয়ম। অৱশ্যে তেনেস্থলত চিঠিখনৰ কিমান অংশ প্ৰকাশ কৰা হ'ব, বিশেষকৈ অপ্ৰয়োজনীয়ভাৱে দীঘল চিঠি চমু কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সম্পাদকৰ সম্পূৰ্ণ স্বাধীনতা থাকে। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত সেই চিঠি প্ৰাসংগিক হোৱা উচিত আৰু সম্পাদকে দৰকাৰী কথা বাদ দিয়াটো অনুচিত। যদি তেনে চিঠিৰ উল্লিখিত তথ্য ভুল বুলি সম্পাদক গৰাকীৰ হাতত প্ৰমাণ থাকে, তেন্তে চিঠিখন প্ৰকাশ কৰাৰ পাছত, শেষত পৃথকভাৱে নিজৰ মন্তব্য প্ৰকাশ কৰিব পাৰে। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত উপযুক্ত প্ৰমাণ নোহোৱাকৈ সম্পাদকে নিজৰ বাতৰিকে শুদ্ধ বুলি টোকা লিখাটো অনুচিত, কিয়নো সম্পাদকৰ বাবে চিঠি, স্পষ্টীকৰণ আদি শুদ্ধ কৰা বা মন্তব্য দিয়াটো এক চৰম অধিকাৰ নহয়। সেয়েহে এই ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট সাৱধান হোৱা উচিত। অৱশ্যে সংবাদ সংস্থা (Press Council) ৰ নিৰ্দেশমৰ্মে বলবৎ কৰা কোনো চিঠি প্ৰকাশৰ পাছত সম্পাদকে এটি টোকা সংযোজিত কৰিব পাৰে।

ইউৰোপত সকলো ধৰণৰ সংবাদ মাধ্যমকে সামৰি প্ৰত্যুত্তৰৰ অধিকাৰক এক আইনৰূপে স্বীকৃতি দিবলৈ বহুবাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। ইউৰোপীয় পৰিষদৰ draft recommendation Recital ৪১ নং অনুচ্ছেদৰ মতে "সকলো সংবাদ মাধ্যম অৰ্থাৎ বাতৰিকাকত, আলোচনী,

অন্য ছপা মাধ্যম, অনাতাঁৰ, দূৰদৰ্শন আৰু ইণ্টাৰনেটত প্ৰত্যুত্তৰৰ অধিকাৰক আইনমতে স্বীকাৰ কৰাটো প্ৰয়োজনীয়।" এই অনুচ্ছেদে "ব্যক্তিগত অধিকাৰক প্ৰভাৱিত কৰা কোনো ভুল তথ্য প্ৰকাশৰ সন্দৰ্ভতো প্ৰত্যুত্তৰ দিয়াৰ অধিকাৰ" পোষকতা কৰিছে। ইউৰোপৰ অষ্ট্ৰীয়া, ডেনমাৰ্ক, ফ্ৰান্স, জাৰ্মানী, ফিনলেণ্ড, ডি নেদাৰলেণ্ডচ, ন'ৱে, স্পেইন, চুইডেনত প্ৰত্যুত্তৰৰ অধিকাৰ এক ন্যায়িক অধিকাৰ আৰু গ্ৰীচত ই এক সংবিধানিক অধিকাৰ।

অষ্ট্ৰেলিয়াৰ ৰাজনীতিত, কেন্দ্ৰীয় সংসদত বিপক্ষৰ চৰকাৰৰ বাজেটৰ ওপৰত মন্তব্য দিবলৈ অধিকাৰ প্ৰদান কৰা হৈছে। অষ্ট্ৰেলিয়াৰ কোষাধ্যক্ষই বাজেট উপস্থাপন কৰা প্ৰক্ৰিয়া দূৰদৰ্শনত পোনপটীয়াকৈ প্ৰচাৰ কৰা হয়। ইয়াৰ দুৰাতিৰ পাছত বিপক্ষই সংসদত এক প্ৰত্যুত্তৰ স্বৰূপ ভাষণ দিয়া যাক পুনৰ দূৰদৰ্শনত পোনপটীয়াকৈ প্ৰচাৰ কৰা হয়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ - ক

১। নিৰ্দেশক নীতিৰ অৰ্থ কি?

.....

.....

২। সাংবাদিকতাৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় নিৰ্দেশক নীতিৰ বাবে গৃহীত উমৈহতীয়া আদৰ্শসমূহ কি কি?

.....

.....

৩। সাংবাদিকতাত বস্তুনিষ্ঠতাৰ অৰ্থ কি?

.....

.....

৪। বহুতো অন্য কাকতৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা বাতৰি নিজৰ বুলি প্ৰকাশ কৰে- এই অভ্যাসক কি বোলা হয়?

.....

.....

৫। বাতৰি কাকত এখনত প্ৰকাশিত "আপোনাৰ বিৰুদ্ধে কৰা সমালোচনাৰ প্ৰত্যুত্তৰ দিয়াৰ অধিকাৰ আপোনাৰ আছে"- এই অধিকাৰটো কি?

.....

.....

৪.৬ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

সংবাদ মাধ্যমৰ স্বাধীনতা হৈছে এনে এক উপায়, যাৰ দ্বাৰা বাতৰিকাকত, কিতাপ, আলোচনী, অনাতাঁৰ, দূৰদৰ্শন আৰু ইন্টাৰনেট আদি সকলো ধৰণৰ সংবাদ মাধ্যম চৰকাৰী নিয়ন্ত্রণ আৰু বিবাচক প্রক্রিয়াৰ পৰা মুক্ত হ'ব পাৰে। এই স্বাধীনতাৰ জৰিয়তে চৰকাৰে সকলো নাগৰিক, সংস্থা, বাতৰি প্রতিষ্ঠান, সংবাদসেৱী আৰু তেওঁলোকৰ সংবাদসেৱাক স্বাধীনতা প্রদান কৰিছে। বিশ্বৰ বহুতো দেশত সংবাদ মাধ্যমৰ স্বাধীনতাৰ সৈতে জড়িত সাংবিধানিক আৰু ন্যায়িক সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থাও আছে। এই স্বাধীনতাৰ সৈতে জড়িত সাংবিধানিক আৰু ন্যায়িক সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থাও আছে। এই স্বাধীনতাৰ ধাৰণা অৱশ্যে দেশ ভেদে ভিন্ন হয়। সংবাদ মাধ্যমৰ ওপৰত চৰকাৰী নিয়ন্ত্রণৰ বিৰুদ্ধে এক বাধা হিচাপে সংবাদ মাধ্যমৰ স্বাধীনতাৰ যি নীতি, সেই নীতিৰ ধৰণ, কোনো এক নির্দিষ্ট সময়ত সংবাদ মাধ্যমে ব্যৱহাৰ কৰা স্বাধীনতাৰ স্তৰৰ ওপৰত নির্ভৰ কৰে। সংবাদ মাধ্যমৰ স্বাধীনতাৰ অপব্যৱহাৰৰ সম্ভাৱনাই, সেয়েহে, কোনো জৰুৰী অৱস্থা অবিহনেও, ইয়াৰ নিয়ন্ত্রণত প্রয়োজনীয় কৰি তুলিছে। সেয়েহে সংবাদ মাধ্যমৰ স্বাধীনতাই ইয়াৰ প্রয়োগৰ ক্ষেত্রত গাইগুটীয়া স্বাধীন চিন্তাৰে আগবঢ়াতো নুবুজায়।

নৈতিক আচৰণে সাংবাদিকতাক উচ্চ স্তৰলৈ লৈ যায়। সাংবাদিকতাৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে- সত্য আৰু বাস্তৱ ঘটনাক পোহৰলৈ অনা। সংবাদ মাধ্যমৰ নীতি হৈছে ব্যৱহাৰিক নীতিৰ এক শাখা আৰু ই প্রচাৰ মাধ্যম, অর্থাৎ বোলছবি, নাটক, শিল্পকলা, ছপা মাধ্যম, ইন্টাৰনেট ইত্যাদিৰ বাবে নীতিগত আদর্শ আৰু মান নির্ণয় কৰে। কোনো কাম অথবা ব্যৱহাৰৰ গ্রহণযোগ্যতা বিচাৰ কৰিবলৈ নির্দ্ধাৰণ কৰা নিয়মকে সাধাৰণ অর্থত নীতি বুলিব পাৰি। যদিও এনে ধৰণৰ নীতিৰ ক্ষেত্রত বিভিন্ন সংবাদ প্রতিষ্ঠানৰ নির্দিষ্ট মান থাকে, তথাপিও এইসমূহৰ কিছু উমৈহতীয়া আদর্শ আছে। এই আদর্শসমূহ এনে ধৰণৰ- সত্যনিষ্ঠা, যথার্থতা, বস্তুনিষ্ঠতা, নিৰপেক্ষতা, মর্যাদা, শুদ্ধতা সমাজিক দায়িত্ব আৰু মানৱতা। অৱশ্যে সাংবাদিকতাৰ নীতিসমূহ বহুক্ষেত্রত অৱজ্ঞা কৰা হয় বুলি আলোচনা কৰা হয়।

কুম্ভিলক্ বৃত্তি বা "Plagiarism"ৰ সাধাৰণ অর্থ হৈছে কোনো এজন ব্যক্তিয়ে স্বতন্ত্রভাৱে কাৰোবাৰ লিখনিক অকৃতজ্ঞভাৱে অথবা লেখকৰ অনুমতি অবিহনে ব্যৱহাৰ কৰা কার্য। কোনো লেখকৰ প্রকাশিত অথবা অপ্রকাশিত লিখনিক আংশিক অথবা সম্পূর্ণ ৰূপত লেখকৰ অনুমতি অবিহনে নকল কৰা আৰু কম্পিউটাৰ ফাইল, ইন্টাৰনেট আদিৰ পৰা download কৰাকে Plagiarism বোলা হয়। এই অভ্যাসক সাংবাদিকতাৰ আচৰণ বিধিৰ প্রতি এক আঘাত ৰূপে গণ্য কৰা হয় আৰু ইয়াৰ সৈতে জড়িত সাংবাদিকে নিজৰ কর্মৰ পৰা অংশকালীন অথবা পূর্ণ অব্যাহতিও লাভ কৰে। Plagiarismৰ অর্থ স্বত্বাধিকাৰ ভংগ কৰা নহয়। একে ধৰণৰ হ'লেও

আইন মতে দুয়োৰে অর্থৰ মাজত প্রভেদ আছে।

"প্রত্যুত্তৰৰ অধিকাৰ" হৈছে প্রতিজন ব্যক্তিৰে নিজৰ বিষয়ে প্রকাশিত ভুল আৰু বিভ্রান্তিকৰ বাতৰিৰ বিৰুদ্ধে প্রতিক্রিয়া দিয়াৰ অধিকাৰ। ইয়াৰ দ্বাৰা নিজকে সমালোচনাৰ পৰা সুৰক্ষিত কৰিব পাৰি। ইয়াৰ অর্থ হৈছে যে প্রতিজন ব্যক্তিকে তেওঁৰ বিষয়ে উত্থাপিত আৰোপ সম্পর্কত প্রত্যুত্তৰ দিয়াৰ সুবিধা দিয়াটো বাঞ্ছনীয়।

৪.৭ অধিক জানিবলৈ

- P.K. Ravindran : Press Law and Ethics of Journalism
- Vir Bala Aggarwal : Essentials of Practical Journalism
- T. Rajshekhar : Journalism Ethics and Objectives
- Raymond Wacks : Privacy and Press Freedom

৪.৮ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ - ক

১। নীতিৰ সাধাৰণ অর্থ হৈছে ব্যক্তিগত আৰু সমাজ জীৱনত কোনো কাম অথবা ব্যৱহাৰৰ গ্রহণযোগ্যত্য বিচাৰ কৰা আদর্শসমূহ। এই নীতিৰ ধাৰণাৰ প্রচলন কৰিছিল গ্রীকসকলে। নীতিৰ দ্বাৰা কোনো কামৰ ভুলনে শুদ্ধ, ন্যায়সংগত হয়নে নহয়, এইবোৰ দিশ বিচাৰ কৰিব পাৰি। গ্রীকসকলৰ মতে, প্রতিজন ব্যক্তিৰে নৈতিক উত্তৰণৰ বাবে সাহস, নৈতিকতা আৰু শুদ্ধ আচৰণৰ প্রয়োজন। ইয়াৰ লগতে প্রয়োজন হ'ব বুদ্ধিমত্তা, ন্যায় আৰু শুদ্ধ আচৰণৰ।

২। সাংবাদিকতাৰ নীতিৰ উমৈহতীয়া আদর্শসমূহ হ'ল- সত্যনিষ্ঠা, যথার্থতা, বাস্তৱিকতা, নিৰপেক্ষতা, মর্যাদা, শুদ্ধতা, সামাজিক দায়িত্ব আৰু মানৱতা।

৩। সাংবাদিকতাৰ ক্ষেত্রত বাস্তৱিকতাই শুদ্ধতা, নিৰপেক্ষতা আৰু তথ্যভিত্তিক গুণসমূহ সামৰি লয়। অৱশ্যে বহুতো সাংবাদিকে নিজকে সম্পূর্ণ নিৰপেক্ষ ৰূপে প্রমাণিত কৰিব নোৱাৰে।

৪। কুম্ভিলক্ বৃত্তি (Plagiarism)

৫। প্রত্যুত্তৰ অধিকাৰ

৪.৯ আৰ্হি প্ৰশ্ন

১। সংবাদ মাধ্যমৰ স্বাধীনতাৰ অৰ্থ কি? এই স্বাধীনতাৰ ওপৰত নিয়ন্ত্ৰণৰ কিয় প্ৰয়োজন হয়? বহলাই লিখক।

২। সংবাদ প্ৰতিষ্ঠানৰ বাবে নিৰ্দেশক নীতিৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে এক চমু টোকা লিখক।

৩। সাংবাদিকতাৰ নীতি কাক বোলে? সাংবাদিকতাৰ নিৰ্দেশক নীতিৰ ওপৰত এটি টোকা লিখক।

৪। সাংবাদিকতাৰ নীতিৰ উমৈহতীয়া আদৰ্শসমূহ কি কি? প্ৰতিবিধ আদৰ্শৰ বিষয়ে চমুকৈ বৰ্ণনা দিয়ক।

৫। সাংবাদিকতাৰ ক্ষেত্ৰত নিৰ্দেশক নীতি বলবৎকৰণৰ বিষয়ে এক চমুটোকা লিখক।

৬। কুম্ভিলক্ বৃত্তি মানে কি? সাংবাদিকতাৰ নীতিৰ প্ৰসংগৰে ইয়াৰ ধাৰণাৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰক।

৭। প্ৰত্যুত্তৰৰ অধিকাৰ কি? সংবাদ মাধ্যমৰ প্ৰসংগৰে এই অধিকাৰ সন্দৰ্ভত এটি টোকা লিখক।

** ***** **